

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a Evropské investiční bance – Třetí zpráva o stavu energetické unie

[COM(2017) 688 final]

(2018/C 262/15)

Zpravodaj: **Toni VIDAN**

Spoluzpravodaj: **Christophe QUAREZ**

Konzultace	Evropská komise, 18. 1. 2018
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	5. 4. 2018
Přijato na plenárním zasedání	19. 4. 2018
Plenární zasedání č.	534
Výsledek hlasování	159/5/5
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá třetí zprávu o stavu energetické unie, podporuje cíle projektu energetické unie a vítá důraz na zapojení a mobilizaci evropské společnosti, aby v plné míře převzala svůj díl odpovědnosti za energetickou unii. Opakuje svůj návrh týkající se účinného dialogu o energetice s organizovanou občanskou společností na úrovni EU a jednotlivých členských států a na regionální a místní úrovni.

1.2. EHSV vždy považoval myšlenku energetické unie za mimořádně důležitou pro úspěch Evropské unie. Souhlasí s názorem Komise, že energetická unie znamená více než jen oblast energetiky a klimatu. EHSV považuje transformaci energetiky za příležitost k tomu, aby se Evropa stala demokratičtější, soudržnější, konkurenceschopnější a spravedlivější. Společné úsilí o dosažení energetické unie musí v souladu se základními hodnotami EU posílit environmentální, politickou, hospodářskou a sociální udržitelnost Evropské unie.

1.3. EHSV vítá balíček týkající se čisté energie jako krok správným směrem, avšak vyjadřuje politování nad tím, že třetí zpráva o stavu energetické unie neuznává, že stávající cíle v rámci tohoto balíčku jsou nedostatečné. EHSV podporuje iniciativy Evropského parlamentu zaměřené na posílení právního rámce a vyjadřuje znepokojení nad snahami Rady budoucí ustanovení zeslabit. EHSV vyzývá EU, aby zintenzivnila svou činnost s cílem přiblížit Evropu i svět ke splnění cíle uhlíkové neutrality, jenž je zakotven v Pařížské dohodě a který ratifikovaly všechny členské státy.

1.4. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že se třetí zpráva o stavu energetické unie šířeji nezabývá dlouhodobou perspektivou energetické unie, a vyzývá Evropskou komisi, aby do energetické unie plně začlenila výhled do roku 2050 a předložila návrh aktualizace plánu do roku 2050 v souladu s Pařížskou dohodou. To by odpovídalo usnesení Evropského parlamentu, podle něž by strategie EU pro dosažení nulových emisí v polovině století měla být připravena do roku 2018 (2017/2620(RSP)).

1.5. V této souvislosti EHSV poukazuje na klíčový význam správy energetické unie. Jak již uvedl ve svém stanovisku ke správě energetické unie ⁽¹⁾, je důležité zajistit, aby správa podnítila subjekty s rozhodovací pravomocí na všech úrovních k tomu, aby vypracovaly dlouhodobé plány pro období po roce 2030, aby zohledňovaly zájmy a názory všech zúčastněných stran ve společnosti, včetně a především zranitelných skupin, aby se přizpůsobovaly regulačním a technologickým změnám a umožnily veřejnosti povolat je k odpovědnosti.

1.6. EHSV konstatuje, že transformace energetiky v Evropě již začala: účinné technologie a skutečnost, že veřejnost preferuje čistou energii, vedou ke snižování spotřeby energie, zatímco výroba energie z obnovitelných zdrojů narůstá. V některých ohledech se však třetí zpráva o stavu energetické unie zdá být v hodnocení dosaženého pokroku příliš optimistická. EHSV vítá závěry třetí zprávy o stavu energetické unie, co se týče důležitosti dialogu „Talanoa“ v roce 2018 věnovaného změně klimatu, a zdůrazňuje, že je třeba učinit více, pokud jde o inovace, investice a globální spolupráci a obchod, abychom se stali světovým vedoucím představitelem, kterým se snažíme být.

1.7. EHSV vyjadřuje politování nad tím, že se ze třetí zprávy o stavu energetické unie zaměřuje především na překážky v oblasti technické infrastruktury. V budoucnu by se měla mnohem větší pozornost věnovat překážkám tržním a institucionálním, které brání široké veřejnosti, spotřebitelům, komunitám a malým a středním podnikům v tom, aby se podíleli na přechodu na čistou energii a na souvisejících podpůrných mechanismech EU a aby z tohoto přechodu a mechanismů měli prospěch. K příkladům překážek, které nebyly zohledněny, patří rozdíly v nákladech kapitálu na investice do energie z obnovitelných zdrojů v EU, chabé uplatňování zásad právního státu, korupce, nedostatečná administrativní kapacita, potíže s přístupem k síti a nedostatečná digitalizace a demokratizace v rámci energetického systému.

1.8. EHSV vítá skutečnost, že třetí zpráva o stavu energetické unie uvádí, že náklady na technologie využívající obnovitelné zdroje energie a jiné čisté energetické technologie klesají. Vyzývá Komisi, aby tyto pokroky začlenila do svých budoucích politických a investičních nástrojů a aby zajistila, že středobodem aktualizovaného plánu do roku 2050 bude společenská perspektiva.

2. Souvislosti a úvahy o předchozích doporučeních EHSV

2.1. Veřejnost EU silně a stále více podporuje cíle energetické unie a ambicióznější politiky v oblasti klimatu a energetiky. Nejnovější průzkum Eurobarometru o změně klimatu ⁽²⁾, který byl proveden v březnu roku 2017, ukázal, že 74 % respondentů se domnívá, že změna klimatu je velmi vážným problémem, 79 % se domnívá, že účinnější boj proti změně klimatu a účinnější využívání energie mohou posílit hospodářství a pracovní místa v EU, a 77 % má za to, že rozšíření odborných znalostí EU o nových čistých technologiích do třetích zemí může Evropské unii ekonomicky prospět, přičemž 65 % rovněž souhlasí s tím, že omezení dovozu fosilních paliv z třetích zemí může mít pro EU hospodářské přínosy. Velká většina respondentů se rovněž shodla na tom, že by měla být poskytována větší veřejná finanční podpora na přechod k čistým energiím, i když to znamená snížení dotací na fosilní paliva (79 %), a že omezení dovozu fosilních paliv může zvýšit bezpečnost dodávek energie v EU (64 %).

2.2. Zvyšuje se rovněž podpora cílů energetické unie v evropské podnikatelské sféře, a to jak mimo odvětví energetiky, tak v jeho rámci. Dobrým příkladem této podpory je nová vize Evropského sdružení elektroenergetických podniků Eurelectric ⁽³⁾. Eurelectric uvádí, že se s ohledem na Pařížskou dohodu a naléhavost řešení změny klimatu, znečištění ovzduší a vyčerpání přírodních zdrojů zavazuje, že bude investovat do výroby čisté energie a řešení umožňujících transformaci, sníží emise a bude aktivně usilovat o dosažení uhlíkové neutrality o dost dříve než v polovině století, bude podporovat nezbytně nutný přechod od hospodářství založeného na zdrojích k evropskému hospodářství založenému na technologiích, umožní sociální a environmentální udržitelnost a zahrne udržitelnost do všech částí svého hodnotového řetězce a přijme opatření na podporu transformace stávajících aktiv směřující ke společnosti s nulovými emisemi uhlíku.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 246, 28.7.2017, s. 34.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/clima/news/eu-citizens-increasingly-concerned-about-climate-change-and-see-economic-benefits-taking-action_cs.

⁽³⁾ <https://cdn.eurelectric.org/media/2189/vision-of-the-european-electricity-industry-02-08-2018-h-864A4394.pdf>.

2.3. Přibývají další odborná a vědecká zjištění, jež potvrzují, že odvětví elektřiny a energetiky EU by mohlo značně těžit z rychle klesajících cen fotovoltaické solární energie, větrné energie a technologií pro vyrovnávání soustavy. Nedávno publikovaná zpráva ⁽⁴⁾ Mezinárodní agentury pro obnovitelné zdroje energie (IRENA) uvádí, že EU může do roku 2030 zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů ve své skladbě zdrojů energie na 34 %, což je dvojnásobek hodnoty z roku 2016, a to s čistým pozitivním hospodářským dopadem. Tento nárůst by do roku 2030 začal přinášet úspory ve výši 44 až 113 miliard EUR ročně, započítáme-li úspory v souvislosti s náklady na energii a s tím, že se předejde nákladům v oblasti životního prostředí a zdravotnictví. Jiný nedávný výzkum ⁽⁵⁾, který zveřejnila skupina Energy Union Choices, došel ke zjištění, že scénář, jenž je pro skladbu zdrojů elektrické energie EU nejvíce nákladově efektivní, zahrnuje mnohem vyšší podíl elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů, než jaký předpokládá Evropská komise – tento podíl by měl do roku 2030 činit 61 %, a nikoli 49 %. Podle tohoto scénáře by EU do roku 2030 dosáhla toho, že se vyhne dalším 265 Mt emisí CO₂ a nákladům spojeným s energetickými systémy ve výši 600 milionů EUR ročně a vytvoří 90 000 dalších pracovních míst (čistý nárůst).

2.4. Byly zahájeny důležité iniciativy, mezi něž patří například Maltské prohlášení z roku 2017 s cílem urychlit přechod na čistou energii na ostrovech včetně nejvzdálenějších evropských regionů, fórum pro konkurenceschopnost průmyslu v oblasti čisté energie, sdělení o průmyslové strategii pro Evropu a úsilí o vybudování „evropské bateriové aliance“. Všechny tyto iniciativy jsou klíčem k prosazování integrované průmyslové politiky, která může podpořit transformaci energetiky a současně posílit tvorbu kvalitních pracovních míst, a měly by být považovány za příležitost k tomu, aby průmysl předvedl schopnost Evropy vytvářet odpovídající řešení aktuálních výzev.

2.5. EHSV opakovaně konstatoval, že energetická unie musí zajistit stabilní a příznivé prostředí pro evropské podniky, umožnit jim tak investice a zaměstnávání a pobízet je k tomu, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat potenciálu malých a středních podniků. To vyžaduje společné zřízení řádného systému správy energetické unie, což se může podařit pouze tehdy, dojde-li k dalekosáhlým změnám nařízení o správě energetické unie, které navrhla Evropská komise.

2.6. EHSV se vždy domníval, že dostupnost a fyzický přístup k cenově dostupné energii mají zásadní význam pro prevenci energetické chudoby, tedy problému, který rovněž brání občanům v přechodu na nízkouhlíková řešení. Vítá proto zahájení činnosti Střediska pro sledování energetické chudoby, které je prvním krokem k vypracování dalekosáhlých evropských opatření zaměřených na odstranění energetické chudoby v Evropě.

2.7. EHSV žádá, aby v příští zprávě o stavu energetické unie byl mezi hodnotící kritéria zařazen sociální rozměr. Velmi proto vítá sociální iniciativy Evropské komise, například ty, které souvisejí s regiony s vysokou spotřebou uhlíku a energetickou chudobou, a také vytvoření zvláštního pododdílu zprávy o stavu energetické unie věnovaného sociálnímu rozměru energetické unie. Takovýto vynikající první krok by měl být v budoucnu dále rozvíjen, například společným vypracováním „Sociálního paktu pro transformaci energetiky motivovanou občany“.

2.8. EHSV konstatuje, že provádění transformace energetiky nevyžaduje výrazně odlišné výše investic ve srovnání s částkami, které by byly třeba na zachování stávajícího energetického systému založeného převážně na dovážených fosilních palivech. Vyžaduje však výrazně odlišné druhy investic, včetně investic zaměřených na dekarbonizaci, digitalizaci, demokratizaci a decentralizaci. Klíčovou výzvou je přerozdělení kapitálu z vysoce uhlíkových aktiv a infrastruktur na aktiva a infrastruktury nízkouhlíkové. Takové přerozdělení by se mělo uskutečnit za účinného využití evropských a vnitrostátních veřejných finančních prostředků, například postupným ukončením dotací na fosilní paliva, včetně veřejné podpory EU pro plynovody, aniž by toto opatření mělo nepříznivý dopad na konkurenceschopnost průmyslu a na pracovní místa a aniž by došlo k narušení jednotného trhu.

2.9. V zájmu pomoci soukromým investorům při provádění tohoto přerozdělení kapitálu by veřejné orgány měly zajistit efektivní a předvídatelné ceny uhlíku pro všechny hospodářské činnosti. K možným prvkům patří stanovení minimální ceny uhlíku pro systém obchodování s emisemi v kombinaci s harmonizací daní z energie. To by vyžadovalo zefektivnění politických nástrojů EU a zabránění tomu, aby se nástroje překrývaly, což narušuje investiční signály. EHSV rovněž vyzval

⁽⁴⁾ <http://irena.org/newsroom/pressreleases/2018/Feb/EU-Doubling-Renewables-by-2030-Positive-for-Economy>.

⁽⁵⁾ <http://www.energyunionchoices.eu/cleanersmartercheaper/>.

Komisi, aby aktivně usilovala o zavedení globálního systému stanovení cen uhlíku, který by vyrovnal podmínky pro evropské podniky na vývozních trzích a v oblasti dováženého zboží.

3. Připomínky ke třetí zprávě o stavu energetické unie a návazným krokům

3.1. Vytvoření silné a demokratické správy pro transformaci energetiky v Evropě

3.1.1. EHSV se domnívá, že EU a většina jejích členských států musí dále demokratizovat tvorbu energetické politiky, například podporou účinného využívání nástrojů, jako jsou poradní průzkumy veřejného mínění a evropské občanské iniciativy, a zajišťováním systematické spolupráce a poskytováním zdrojů, jež jsou nezbytné pro to, aby se organizovaná občanská společnost zapojila do navrhování a provádění vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu.

3.1.2. EHSV uznává, že silná a demokratická správa energetické unie vyžaduje vytvoření „Evropské energetické informační služby“ v rámci Evropské agentury pro životní prostředí, která by byla schopna zajistit kvalitu údajů poskytovaných členskými státy, vytvořit jeden vstupní bod pro všechny soubory dat potřebné k posouzení pokroku energetické unie, rozvíjet se zúčastněnými stranami předpoklady pro různé scénáře, poskytovat modely s otevřeným zdrojovým kódem, které umožní testování různých předpokladů, a kontrolovat soulad mezi různými projekcemi. Její práce by měla být volně přístupná všem subjektům s rozhodovací pravomocí, podnikům a široké veřejnosti.

3.1.3. Aby vzniklo stabilní a příznivé podnikatelské prostředí pro evropské společnosti, zejména pro malé a střední podniky, měla by EU a všechny její členské státy vypracovat dlouhodobé energetické plány za účelem dosažení cíle uhlíkové neutrality, který schválily v Pařížské dohodě. Tyto plány by měly být vypracovány co nejvíce inkluzivním způsobem a měly by být zohledněny při přípravě plánů do roku 2030 a do dlouhodobých plánů stanovených v nařízení o správě energetické unie. Strategie týkající se dekarbonizace v jednotlivých odvětvích a regionech by také měly být navrženy tak, aby identifikovaly obchodní a místní příležitosti a předjímaly budoucí tvorbu a zánik pracovních míst, aby se zajistil bezproblémový přechod.

3.1.4. EHSV vítá iniciativy zaměřené na pomoc regionům a ostrovům s vysokými emisemi uhlíku při transformaci jejich energetiky. Vyzývá Evropskou komisi, aby nadále podporovala regionální přístupy k transformaci energetiky. V tomto ohledu by Evropská komise měla všechny zúčastněné členské státy a regiony zapojit do společného mapování silných a slabých stránek jednotlivých evropských regionů v souvislosti s transformací energetiky. Toto mapování by mělo sloužit jako podklad pro jejich průmyslové strategie a mělo by jim rovněž pomoci předvídat pravděpodobný výsledek, pokud jde o vytváření, ztráty a změny pojetí pracovních míst v důsledku transformace.

3.1.5. EHSV rovněž vyzývá Komisi, aby pokračovala ve vývoji ukazatelů s cílem sledovat dopady transformace energetiky na odvětví související s energetikou a jejich rozvoj, což by mělo zahrnovat zlepšení sociálních ukazatelů včetně shromažďování přesnějších dat a vytvoření nových ukazatelů týkajících se široké veřejnosti a občanské společnosti, jak je uvedeno ve stanoviscích EHSV k těmto otázkám⁽⁶⁾.

3.2. Společné vypracování Sociálního paktu pro transformaci energetiky motivovanou občany

3.2.1. EHSV se domnívá, že Evropa potřebuje „Sociální pakt pro transformaci energetiky motivovanou občany“, na němž se dohodnou EU, členské státy, regiony, města, sociální partneři a organizovaná občanská společnost, aby se zajistilo, že při transformaci nebude nikdo opomenut. Měl by se stát šestým rozměrem energetické unie a měl by zahrnovat všechny sociální aspekty, včetně vytváření kvalitních pracovních míst, odborné přípravy, vzdělávání a školení spotřebitelů, sociální ochrany, konkrétních plánů pro přechodové regiony, v nichž zanikají pracovní místa, zdraví a energetické chudoby.

3.2.2. EHSV se domnívá, že energetická unie vyžaduje Evropský fond pro přizpůsobení se transformaci energetiky, který by poskytoval podporu pracovníkům, jimž v důsledku transformace energetiky hrozí ztráta zaměstnání. Byl by to signál, že se Evropa snaží zajistit, aby při transformaci energetiky nikdo nezůstal opomenut.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 117, Úř. věst. C 288, 31.8.2017, s. 100.

3.2.3. EHSV považuje transformaci energetiky za příležitost k vymýcení energetické chudoby v Evropě a ke zlepšení kvality života, tvorbě pracovních míst a sociálnímu začleňování. Na základě zjištění evropského Střediska pro sledování energetické chudoby by měl být ve spolupráci se zúčastněnými stranami, včetně organizací spotřebitelů, vypracován evropský akční plán na vymýcení energetické chudoby, aby se zajistilo, že veřejná opatření budou stále více cílit na hlavní příčiny energetické chudoby. EHSV poznamenává, že jak uvedl ve svém stanovisku k balíčku Čistá energie pro všechny Evropany⁽⁷⁾, energetická chudoba je otázkou investic a zejména zranitelné domácnosti čelí překážkám v přístupu k financování, a zdůrazňuje, že je třeba postupně přejít od zmírňujících opatření k opatřením preventivním, jako jsou např. renovace, které přemění staré budovy na budovy s téměř nulovou spotřebou energie. V tomto ohledu mohou sociální sazby představovat pouze dočasnou úlevu, která by měla být postupně nahrazována mechanismy, jako jsou energetické šeky nebo dotace na zásadní modernizaci budov a nákup elektrických vozidel.

3.2.4. Má-li být zajištěna transformace energetiky, jejíž hybnou silou budou občané, a má-li být poskytnut co největší sociální a hospodářský přínos pro společnost jako celek, je nezbytné oceňovat a podporovat pocit spoluodpovědnosti občanů a komunit za místní obnovitelné zdroje energie. Všechny mechanismy podpory a reformy trhu s energií by měly místním společenstvím umožnit, aby se aktivně podílela na výrobě energie a měla spravedlivý přístup na trh s energií. Měly by být aktivně podporovány členské státy, které nemají institucionální kapacitu k zajištění této aktivní účasti veřejnosti na transformaci energetiky, konkrétně institucionální kapacitu na poskytování podpory a na komunitní projekty pro přístup k finančním mechanismům EU.

3.2.5. EHSV se domnívá, že by Evropská komise měla vytvořit „zelený program Erasmus Pro“, který bude vycházet z pilotního projektu Erasmus Pro, jakož i další projekty, jež mohou přilákat více mladých lidí do rozvíjejících se odvětví, v nichž probíhá transformace energetiky, díky zlepšení obrazu a pracovních podmínek takových pracovních míst.

3.2.6. EHSV vítá snahu Evropské komise snížit do roku 2030 o polovinu počet předčasných úmrtí způsobených znečištěním ovzduší (v roce 2015 bylo v Evropě takovýchto předčasných úmrtí 400 000). EHSV se domnívá, že by boj proti znečištění ovzduší měl pro EU a všechny její členské státy být politickou prioritou na vysoké úrovni. Měla by být posílena regulační opatření zaměřená na snižování emisí látek znečišťujících ovzduší vypouštěných vozidly a elektrárnami a měla by být zavedena opatření, která by nakonec vedla k postupnému ukončení používání fosilních paliv v dopravě a výrobě elektřiny.

3.2.7. EHSV vítá zlepšení ve třetí zprávě o stavu energetické unie, pokud jde o informace o využívání investičních nástrojů EU a jejich dopadu na širokou veřejnost, komunity a malé a střední podniky, ale poukazuje na potřebu zlepšit možnosti přístupu k těmto zdrojům pro občany a komunitní projekty (např. podpora finančních platforem, zejména v členských státech, v nichž tyto subjekty chybějí).

3.2.8. EHSV by rád zdůraznil závěry a zjištění studie o místních prozumentech v evropské energetické unii, jež je součástí dokumentů doprovázejících třetí zprávu o stavu energetické unie, zejména jedno zjištění, že neexistuje harmonizovaný regulační rámec pro místní prozumenty v EU a členské státy používají různé přístupy, a doporučení, že společná a komplexní definice místních prozumentů by mohla být katalyzátorem rozvoje jasného a silného politického a regulačního rámce EU, který podporuje vlastní výrobu ze strany spotřebitelů⁽⁸⁾.

3.3. Doprava

3.3.1. Aspekt elektrifikace v rámci energetického přechodu vyžaduje větší politickou a právní soudržnost mezi tradičně oddělenými segmenty odvětví energetiky. Zvýšená interakce mezi odvětvími energetiky a dopravy je již skutečností a EHSV vítá úsilí o zajištění soudržnosti mezi legislativními balíčky „Čistá energie pro všechny Evropany“ a „Čistá mobilita“.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 246, 28.7.2017, s. 64.

⁽⁸⁾ Studie JUST/2015/CONS/FW/COO6/0127.

3.3.2. EHSV poznamenává, že třetí zpráva o stavu energetické unie nezohledňuje postupné ukončení používání fosilních paliv, pokud jde o prodej a/nebo používání osobních automobilů, které nedávno oznámilo několik členských států a měst, např. Nizozemsko a Paříž. Události, k nimž došlo v souvislosti se skandálem ohledně emisí vozidel, a důsledky pro změnu klimatu, znečištění ovzduší, zdraví a životní prostředí ukazují, že je naléhavě nutné jednat. EHSV se domnívá, že by EU měla poskytnout koordinovaný rámec pro postupné vyřazování nafty a benzínu u osobních automobilů, aby nebyla na úrovni členských států nebo nižší úrovni přijímána nekoordinovaná a nepředvídatelná rozhodnutí, která by měla nepříznivý dopad na konkurenceschopnost průmyslu a pracovní místa a narušovala by jednotný trh.

3.3.3. Aby se zabránilo tomu, že nízkopříjmoví majitelé znečišťujících vozidel, jimž je stále více omezován přístup do mnoha městských oblastí, zůstanou opomenuti, měly by být v celé EU zavedeny legislativní a finanční pobídky, které by umožnily levné dovybavení nebo konverzi pohonu stávajících vozidel využívajících fosilní paliva na technologie s nulovými emisemi. Takové opatření by také minimalizovalo využívání zdrojů a sociální náklady na přechod od osobních automobilů na fosilní paliva k elektrickým vozidlům a mohlo by přispět k transformaci s větší soudržností mezi regiony a členskými státy s nižšími a vyššími úrovněmi příjmů.

3.3.4. EHSV vítá skutečnost, že třetí zpráva o stavu energetické unie uznává baterie jako „strategickou součást inovačních priorit“ a to, že tato technologie bude součástí „základní technologie umožňující splnění cílů energetické unie“. EHSV podporuje iniciativy, jejichž cílem je zajistit „pro baterie a technologie bateriových článků značnou podporu“ a postarat se o to, aby EU hrála na celosvětovém trhu ambiciózní úlohu.

3.4. *Infrastruktura a průmyslový rozvoj pro transformaci energetiky*

3.4.1. Transformace energetiky má významné důsledky pro řadu průmyslových odvětví: za prvé pro výrobce energie nebo samotnou energetiku, za druhé pro odvětví, která využívají energii jako výrobní faktor, zejména energeticky náročná odvětví, a za třetí pro odvětví, jež poskytují energetické a klimatické technologie a řešení. Společnosti se setkávají jak s riziky, tak s přínosy a je velmi důležité, aby EU průmyslovým odvětvím pomohla chopit se příležitostí a vypořádat se s výzvami.

3.4.2. EHSV poznamenává, že třetí zpráva o stavu energetické unie nepovažuje ohlášené odstoupení USA od Pařížské dohody za historickou příležitost pro evropské podniky, inovátory, pracovníky a investory k tomu, aby potvrdili celosvětové vedoucí postavení na rychle rostoucích světových trzích s čistou energií. EU by měla zvýšit své ambice ve všech oblastech čisté energie, od energetické účinnosti až po elektromobilitu, poskytnout evropským podnikům zdravý domácí trh, kde budou moci být bezpečně zaváděny inovace, a integrovanou průmyslovou strategii zaměřenou na vývoz čistých energetických řešení do zbývajících částí světa.

3.4.3. EHSV opakuje svou výzvu Komisi, aby provedla komplexní posouzení stávajících nástrojů nízkouhlíkové politiky a zajistila tak, aby byly k dosažení cílů nejefektivnějším způsobem využívány správné nástroje, a to na náležitě regulovaných trzích. Mělo by se zamezit nepřiměřené zátěži a dalším překážkám, jako je např. složitost účtů za energii, jež postihují uživatele energie z důvodu nedostatečné hospodářské soutěže na trhu a nedostatečné transparentnosti.

3.4.4. Nový seznam projektů společného zájmu způsobilých pro veřejné dotace EU, který doprovází třetí zprávu o stavu energetické unie, ukazuje, že počet projektů zaměřených na fosilní paliva se snížil na 53 projektů souvisejících s plynem oproti 77 na předchozím seznamu. Někteří analytici však tvrdí, že je to jen výsledek spojování a seskupování více projektů a že nový seznam obsahuje přibližně 90 projektů týkajících se plynu, což ve skutečnosti představuje nárůst. Vzhledem k tomu, že v souvislosti s investicemi do infrastruktury pro fosilní paliva hrozí značné environmentální a ekonomické riziko uvízlých aktiv, by měly být tyto projekty a také označování projektů jako projekt společného zájmu při nejbližší příležitosti znovu posouzeny.

3.5. *Energetická bezpečnost a geopolitický rozměr energetické unie*

3.5.1. EHSV se zasazuje za to, aby energetická bezpečnost zůstala hlavním cílem energetické unie, jak je uvedeno v jeho stanovisku z loňského roku. Klíčovými faktory, které k tomuto cíli přispívají a které je třeba zabezpečit, jsou energeticky účinné hospodářství a udržitelná a spolehlivá místní infrastruktura výroby, přenosu a skladování energie, dobře fungující trhy s energií a obchodní vztahy, které jsou plně v souladu s *acquis* EU. Cíl energetické bezpečnosti musí být lépe vymezen, přičemž je třeba nebrat v potaz pouze aspekty dovozu a domácí výroby energie, ale zahrnout rovněž potenciál pro zvyšování odolnosti v celém energetickém systému, společenské inovace, změny chování a kybernetickou bezpečnost.

3.5.2. Výbor vítá vnější rozměr energetické unie, jak je představen ve třetí zprávě o stavu energetické unie, a souhlasí s tím, že „vnější a rozvojová politika EU mají zásadní význam pro podporu přechodu na čistou energii a nízkouhlíkovou energetiku v globálním měřítku a pro posílení energetické bezpečnosti a konkurenceschopnosti EU“. Bohužel existuje stále více důkazů o tom, že se některé státy a společnosti zabývající se dovozem fosilních paliv do EU podílejí na praktikách, které jsou v běžné obchodní praxi nevhodné, a někdy se agresivně snaží ovlivňovat energetickou a klimatickou politiku členských států a dalších relevantních zúčastněných stran. Aby bylo zajištěno důvěryhodné a demokratické prostředí pro politickou diskusi o realizaci energetické unie, je třeba systematicky tyto činnosti sledovat, zveřejňovat je a aktivně na ně reagovat.

3.5.3. Vzhledem k digitalizaci energetických systémů je třeba vybudovat pokročilou digitální infrastrukturu, přičemž je nutné učinit opatření k posílení kybernetické bezpečnosti důležitou součástí úsilí o zajištění energetické bezpečnosti. Důležitým prvkem dopravního systému se stane také elektroenergetická infrastruktura, protože mezi inteligentními elektrorozvodnými sítěmi a elektrickými vozidly dochází k interakci. V tomto ohledu bude kybernetická bezpečnost propojených odvětví energetiky a dopravy a jejich digitálních infrastruktur ještě důležitější.

3.5.4. Úspěch evropské energetické unie závisí na schopnosti prosazovat evropské právní předpisy a zajistit, aby byly energetické projekty v Evropě prováděny v souladu s evropskými předpisy v oblasti trhu. Obzvláště důležité je to v případě investičních projektů, které mohou být v rozporu s cíli energetické unie a podle názorů mnohých s nimi jasně v rozporu jsou. To v řadě členských států vyvolává politické a ekonomické obavy, což je pak zase považováno za faktor, který přispívá k tomu, že společnost v těchto zemích již nemá důvěru v hodnoty, které je přivedly ke vstupu do Evropské unie. Neúspěšné prosazování právního státu je rovněž využíváno politiky, kteří se vůči evropské integraci staví váhavě, jako příklad, jímž poukazují na slabá místa integrace Unie, což dále narušuje jednotu a integritu EU. Výbor proto důrazně doporučuje, aby projekt jako Nord Stream 2 a další strategicky důležité projekty byly rozvíjeny v souladu s pravidly energetické unie.

4. Zapojení občanské společnosti a příspěvek EHSV

4.1. EHSV je přesvědčen, že zajištění úspěchu roku 2018 coby „roku přijetí závazku“ týkajícího se energetické unie je rozhodující nejen z demokratických důvodů, ale také z hlediska účinnosti transformace energetiky jako takové. Přeměna evropského energetického systému bude skutečně rychlejší, levnější a demokratičtější, pokud budou její hnací silou lidé, kteří se stále častěji budou stávat aktivními spotřebiteli, prozumenty, pracovníky a subjekty zajišťujícími crowdsourcing a skupinové financování transformace energetiky. Pro zajištění demokratizace, široké společenské účasti a sociální udržitelnosti transformace energetiky jsou klíčové prostředky mikrofinancování, které jsou k dispozici např. prostřednictvím místních půjček, a usnadnění investic. Evropská unie by se měla soustředit na přechod od stavu, kdy se energetická politika, a to i na vnitrostátní úrovni, řídí „rozhodnutími několika“, ke stavu, kdy je účinně řízena „činy všech“.

4.2. EHSV vítá výzvy třetí zprávy o stavu energetické unie k mobilizaci celé společnosti. Nejasné zůstává, jak Komise zajistí, aby k tomu došlo, protože neexistuje žádný skutečný návrh, jak to udělat, a zpráva dokonce uvádí velmi problematické příklady „průkopníků“ přechodu na čistou energii. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby stále více spolupracovala se subjekty s rozhodovací pravomocí a se zúčastněnými stranami, konkrétně aby se setkávala s národními a regionálními hospodářskými a sociálními radami a organizovanou občanskou společností s cílem společně zajistit čistou energii pro všechny Evropany.

4.3. EHSV je znepokojen mírou veřejné účasti občanů a komunit na legislativních návrzích poté, co byla v loňském roce oznámena a uskutečněna „rozsáhlá veřejná diskuse“. Navrhuje, aby budoucí zprávy o stavu energetické unie odrážely a jasně prezentovaly zlepšení politik a postupů v rámci energetické unie přijatých na základě veřejných diskusí a účasti veřejnosti.

4.4. V této souvislosti EHSV podporuje nedávno přijatou zprávu Evropského parlamentu, která uvádí, že „členské státy by měly vytvořit stálou mnohaúrovňovou platformu pro vedení dialogu o energetice, která zapojí místní orgány, organizace občanské společnosti, podnikatele, investory a další důležité zúčastněné strany do diskuse o různých možnostech zvažovaných pro energetickou a klimatickou politiku“. Výbor také opakuje, že je důležité zapojit do těchto platform odborové svazy, spotřebitelské organizace a organizace občanské společnosti působící v oblasti životního prostředí a poskytnout prostředky nezbytné pro jejich účinnou účast.

4.5. EHSV by rád aktivně přispíval k dalšímu rozvoji součinnosti a spolupráce mezi orgány na úrovni EU, organizovanou občanskou společností a místními a regionálními orgány a jejich institucemi, které jsou důležité s ohledem na cíle energetické unie. Místní a regionální orgány mají díky své blízkosti k široké veřejnosti a svým znalostem konkrétních místních podmínek klíč k účinnému přizpůsobení a provádění politik souvisejících s energetikou. Představují hlavní rozhodovací úroveň v odvětvích, jako jsou doprava, územní plánování, budovy a sociální zabezpečení, díky čemuž jsou nesmírně důležité pro koordinovaná opatření ve prospěch energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie.

4.6. EHSV se domnívá, že společenské a humanitní vědy hrají rozhodující úlohu v tom, že jak subjektům s rozhodovací pravomocí v oblasti ekonomiky a politiky, tak veřejnosti poskytují vhodné nástroje k pochopení toho, čím se řídí koneční uživatelé, včetně malých a středních podniků a veřejnosti, při výběru energetických zdrojů. Energetická unie proto potřebuje program EU pro výzkum a inovace po roce 2020, který bude zaměřen na specifické cíle a plně začlenění společenské a humanitní vědy, jak navrhuje zpráva Evropské komise o maximalizaci dopadů programů EU pro výzkum a inovace vypracovaná nezávislou skupinou na vysoké úrovni (Lamyho zpráva).

V Bruselu dne 19. dubna 2018.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Luca JAHIER
